

Komentar in karta: 1/26 SLA V019 'vrat'

Karmen Kenda-Jež

1. Gradivo

Na karti naj bi bili predstavljeni leksemi za pomen 'del telesa, ki povezuje glavo s trupom', knj. *vrát* (*â*), vendar v gradivu ni mogoče zanesljivo ločevati med besedami s tem pomenom in morebitnimi podpomenkami 'zadnji, zgornji del vratu', knj. *tilnik*, oz. 'sprednji, spodnji del vratu', knj. *goltanec*, *grlo*. Da v nekaterih narečjih obstajata samo leksema za sprednji oz. zadnji del vratu, ni pa skupnega poimenovanja (ali pa se za to uporablja eno izmed delnih poimenovanj), bi lahko sklepali po gradivu za Pernice (T049): *krof* 'sprednji del vratu', *šijnik* 'zadnji del vratu'.

Leksemu *vrat*, ki nastopa v celotnem osrednjeslovenskem prostoru, se na severozahodnem in severovzhodnem obrobju pridružujejo arealno strnjena poimenovanja *šija* ter izpeljanki (besedotvorni različici) *šijnik* in *šijnjak*. Širši areal ima še leksem *kragen* (ziljsko in obsoško narečje), posamično pa se pojavljata leksema *grlo* in *krof*.

2. Morfološka analiza

vrat < **vort-ъ* 'vrat'

šija < **šij-a* 'vez (med glavo in trupom)'

šijnik < **šiJ-ъn-ik-ъ* (*J* → \emptyset)

šijnjak < **šiJ-ъn-j-a//k-ъ* (*J* → \emptyset ; // → *n* v T364–T365, T367–T370, T373, T378 (prim. Ramovš 1924: 40, 101))

grlo < **gъr-dl-o* 'grlo, požiralnik' ← **žer-ti* 'žreti, požirati'

grlec < **gъr-dl-ъc-ъ*

golt < **glъt-ъ* 'požiralnik, grlo' ← **glъt-a-ti* 'goltati'

kragen < **(kragn)-ъ* ← nem. *Kragen* 'vrat, ovratnik'

krogen < **(krogn)-ъ* ← bav. avstr. nem. *krōgn* 'vrat, ovratnik'

krof < **(krof)-ъ* ← srvnem. *kropf* 'golša'

kopa < **(kop)-a* ← it. *coppa* 'tilnik', trž. it. *copa*, furl. *cope* 'tilnik, zatilje'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *golt* v T386, *krogen* v T037 in *kopa* v T084.

Kot enkratnica z *grl-* je kartiran leksem *grlec* v T071.

Kot tretji odgovor je z znakom za komentar kartiran leksem *vrat* (nadnarečno) v T049.

4. Uporabljena dodatna literatura

Bajec 1950; Thesaurus 6